

पूर्वमासनपद्ममुक्तमिदानीं करस्थं पद्ममाह भगवानिति भगशब्दार्थमैश्वर्यादिषाड्गुण्यम् ॥ १८ ॥ हे द्विजाः एकवचनांतो वा पाठः अकुतोभयंकैवल्यंधामगृहम् समभजत् यद्वा वैकुण्ठस्य विशेषणमुक्तोभयं यद्वा मेति त्रिवृत्क्रम्य जुः सामरूपो वेदः सुपर्णोऽसिगरुत्मांस्त्रिवृत्तेशिर इत्यादिमंत्रलिङ्गात् यज्ञं यज्ञरूपं पुरुषम् यज्ञो वै विष्णुरिति श्रुतेः ॥ १९ ॥ अनपायिनीहरेः शक्तिः तत्र हेतुः साक्षादात्मनः स्वरूपस्य चिद्रूपत्वात् तस्यास्तदभेदादित्यर्थः तत्र मूर्तिः पंचरात्राद्यागमरूपः येऽणिमादयोऽष्टौ गुणाः ते हरेर्द्वारपालानंदादयः ॥ २० ॥ तस्यैव चतुर्व्यूहोपासनामाह वासुदेवादिशब्दैः पुरुषः श्रीनारायण एव स्वयं मूर्तिभेदैरुपास्य इत्यभिधीयते ॥ २१ ॥ तस्यैवाध्यात्मनि चतुर्थोपासनामाह स एव भगवान्विश्वादिशब्दैः वृत्तिभिर्जाग्रदाद्यवस्थाभिः

भगवान्भगशब्दार्थलीलाकमलमुद्बहन् ॥ धर्मयशश्च भगवांश्चामरव्यजने भजत् ॥ १८ ॥ आतपत्रंतु वैकुण्ठं द्विजाधामाकुतोभयम् ॥ त्रिवृद्धेदः सुपर्णाख्यो यज्ञं वहति पुरुषम् ॥ १९ ॥ अनपायिनी भगवती श्रीः साक्षादात्मनो हरेः ॥ विष्वक्सेनस्तत्र मूर्तिर्विदितः पार्षदाधिपः ॥ नंदादयोऽष्टौ द्वास्थाश्च तेऽणिमाद्या हरेर्गुणाः ॥ २० ॥ वासुदेवः संकर्षणः प्रद्युम्नः पुरुषः स्वयम् ॥ अनिरुद्ध इति ब्रह्मन्मूर्तिव्यूहोऽभिधीयते ॥ २१ ॥ स विश्वस्तैजसः प्राज्ञस्तुरीय इति वृत्तिभिः ॥ अर्थेन्द्रियाशयज्ञानैर्भगवान्परिभाव्यते ॥ २२ ॥ अंगोपांगा युधाकल्पैर्भगवांस्तच्चतुष्टयम् ॥ विभर्ति स्म चतुर्मूर्तिर्भगवान्हरिरीश्वरः ॥ २३ ॥ द्विजः कृष्णभस एष ब्रह्मयोनिः स्वयं दृक् स्वमहिमपरिपूर्णो मायया च स्वयैतत् ॥ सृजति हरति पातीत्याख्ययाऽनावृताक्षो विवृत इव निरुक्तस्तत्परैरात्मलभ्यः ॥ २४ ॥

परिभाव्यते तद्व्युपाधीनाह अर्थाः बाह्याः इंद्रियं मनः आशयस्तदुभयसंस्कारयुक्तमज्ञानं ज्ञानं त्रितयसाक्षि तैः ॥ २२ ॥ उक्तचतुर्व्यूहद्वयोपासने पिपूर्वाक्तमंगाद्युपासनमाह अंगेति अंगादिभिरुपलक्षितो भगवान्हरिर्वासुदेवादिचतुर्मूर्तिः सन्निश्वादिचतुष्टयं विभर्ति स्म विश्वादिभावेऽपि तन्नि यंतुस्तस्य न जीवत्वमित्याह विश्वादिचतुष्टयं विभ्रदपि भगवानीश्वर एवेति ॥ २३ ॥ तस्यैव ब्रह्मादित्रिमूर्तितामाह द्विजः कृष्णभेति स एष एव भगवान्ब्रह्मयोनिर्वेदस्य कारणमित्यादिहेतुत्रयम् वस्तुतोभेदाभावेऽपि स्वगतमायया सृजति हरति पातीति कृत्वा आख्यया ब्रह्मादिरूपया अनावृताक्षः अनावृत्तज्ञानोऽपि विवृत इव भिन्न इव निरुक्तः शास्त्रेषु न तु भिन्नः अत्र विद्वदनुभवं प्रमाणयति यतस्तत्परैरात्मत्वेनैवलभ्यत इति ॥ २४ ॥